

ПАТОЛОГ. ВЧЕНИЙ. ЛЮДИНА

(ДО 95 РОКІВ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЗЕРБІНО ДМИТРА ДЕОНИСОВИЧА)

Кузык Ю.І. ORCID: 0000-0002-5235-5861

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, м. Львів, Україна

Кафедра патологічної анатомії та судової медицини

PATHOLOGIST. SCIENTIST. PERSONALITY (TO THE 95th BIRTHDAY OF DMYTRO D. ZERBINO)

Yu.I. KUZYK ORCID: 0000-0002-5235-5861

Danylo Halytsky Lviv National Medical University, Lviv, Ukraine

Department of Pathological Anatomy and Forensic Medicine

Ключові слова: Зербіно Дмитро Деонисович, патолог, видатний вчений, патологічна анатомія, ювілей

Для цитування: Кузык Ю.І. Патолог. Вчений. Людина (до 95 років з дня народження Зербіно Дмитра Деонисовича).

Львівський медичний часопис. 2021. Т. 27. № 1-2. С. 117-119. DOI: <https://doi.org/10.25040/aml2021.1-2.117>

Для кореспонденції: Кузык Юлія Іванівна - доктор медичних наук, професор кафедри патологічної анатомії та судової медицини Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, e-mail: juliakuzyk21@gmail.com

Стаття надійшла: 8.02.2021 **Прийнята до друку:** 4.03.2021

Keywords: Zerbino Dmitry Deonisovich, pathologist, outstanding scientist, pathological anatomy, anniversary

For citation: Kuzyk Yu.I. Pathologist. Scientist. Personality (to the 95th birthday of Dmytro D. Zerbino). *Acta Medica Leopoliensia*. 2021;27(1-2):117-119. DOI: <https://doi.org/10.25040/aml2021.1-2.117>

For correspondence: Kuzyk Yuliya Ivanivna - Doctor of Medical Sciences, Professor of the Department of Pathological Anatomy and Forensic Medicine of Danylo Halytskyi Lviv National Medical University, e-mail: juliakuzyk21@gmail.com

Received: February 8, 2021 **Accepted:** March 4, 2021

10 березня 2021 року святкує 95-річний ювілей видатний клінічний патолог

Дмитро Деонисович Зербіно. Із його ім'ям нерозривно пов'язане становлення і розвиток патологічної анатомії в Україні.

У 1950 році Д.Д. Зербіно закінчив Чернівецький медичний інститут і працював старшим лаборантом кафедри топографічної анатомії та оперативної хірургії (з клінікою, де він працював хірургом - 1950-1953 рр.), пізніше асистентом цієї ж кафедри (1953-1956 рр.). У 1956 році, після захисту кандидатської дисертації, перейшов на кафедру патологічної анатомії, де і пройшов шлях асистента, доцента, професора кафедри.

У 1966 році Д.Д. Зербіно був обраний завідувачем кафедри патологічної анатомії Львівського медичного інституту, одного із старіших в Україні. Дмитро Деонисович продовжував активно розвивати традиції кафедри патологічної анатомії, започаткованої його попередниками. Від 1896 року кафедру очолювали відомі патологи Європи - професори А. Обжут (1896-1910), Д. Дмоховський (1910-1919), В. Новицький (1920-1952). Після Другої Світової війни, з 1945 року - М.В. Войно-

Ясенецький (1945-1952), а потім Є.І. Пальчевський (1952-1966).

Дмитро Деонисович вивів наукові дослідження кафедри на новий науково-методичний рівень. Під його керівництвом було сформовано чотири основних наукові напрямки: дослідження патології лімфатичної системи і ультраструктури лімфо- і гемомікроциркуляторних шляхів; друга проблема - васкуліти і ангиопатії; третя - вивчення патології аорти; четверта - проблема екологічної патології людини.

Дмитро Деонисович є творцем нового розділу патологічної анатомії - патоморфології лімфатичної системи. Він визначив значення лімфатичної системи в ряді загально-патологічних явищ (набряки, дистрофії, склероз); вперше обґрунтував теорію лімфатичної недостатності на підставі патоморфологічних змін, детально вивчив патологічну анатомію слоновості (хронічної лімфедми), дав визначення резорбтивної, бар'єрно-елімітвної і транспортно-елімітвної функції лімфатичної системи. Принципово нові уявлення подав Д.Д. Зербіно щодо шляхів і механізмів лімфогенного і гематогенного метастазування раку, а також про наслідки блокади лімфатичних шляхів пухлинними клітинами. Д.Д. Зербіно відкрив нові феномени і явища в патології лімфатичної системи: старечі зміни і варикоз судин, лімфо-венозні шунти, феномен резорбції лімфокапілярами пошкоджених ультраструктурних елементів кісток. Вперше детально описані процеси регенерації лімфатичних капілярів і карцинозу лімфатичних судин. Конкретне завершення циклу цих досліджень - його монографія - "Общая патология лимфатической системы" (Київ: Здоров'я, 1974), а також розділи з цієї теми у підручниках для вищої школи.

Другий напрям досліджень Д.Д. Зербіно був присвячений патології гемомікроциркуляції - дослідженню синдрому дисемінованого внутрішньосудинного згортання (ДВЗ) крові. Було розроблено спеціальну методику діагностики цього синдрому. Результат пошуків - монографія "Патологическая анатомия синдрома диссеминированного внут-

рисосудистого свертывания крови" (Москва, 1983, у співавторстві з Л. Л. Лукасевич).

Третій напрям наукової творчості Д.Д. Зербіно присвячено мало розробленій проблемі - патології судин неатеросклеротичного генезу - васкулітів і ангиопатій. У фіналі він висунув концепцію про етіологічну роль ксенобіотиків (чужорідних хімічних речовин) у розвитку уражень судин. Підставою для неї стали нові важливі факти, розкриті Д.Д. Зербіно: роль професії і професійного маршруту в розвитку системного артеріїту, облітеруючого ендартеріїту, неспецифічного аорто-артеріїту. Підсумком цих досліджень стала монографія "Васкулиты и ангиопатии" (Київ, Здоров'я, 1977), а також збірка матеріалів Всесоюзного симпозіуму "Васкулиты, ангиопатии, ангиодисплазии" (Львів, 1983).

Четвертий напрям - екологічна патологія людини. Вивчаючи ураження судин неясного генезу, Д.Д. Зербіно та його учням вдалося вперше встановити етіологію низки васкулітів, в генезі яких мають значення, а часом відіграють вирішальну роль, ксенобіотики (і особливо - важкі метали). Численні дослідження цієї проблеми узагальнено у циклі статей. Але головними є 43 статті, опубліковані в журналі "Мистецтво лікування" за 5 років (2010-2014), а також монографії - "Чернівецька хімічна хвороба: нове екологічне захворювання?" (1998; у співавторстві із Сердюком А.М.), "Антропогенные экологические катастрофы" (1991), "Экологические катастрофы: вина человека?" (2005; у співавторстві із А.М. Сердюком).

Надалі практично всі його праці не обмежувалися вирішенням конкретних, прикладних задач патології і патологічної анатомії. В тій чи іншій мірі вони відображали його постійний потяг до вирішення фундаментальних проблем патології, до перегляду усталених уявлень. Аналізуючи категорії медичного мислення, Дмитро Деонисович тим самим йшов на інше поле пізнання - філософське, де ним були підняті величезні пласти методологічних проблем патології як гілки медичного знання та біології в цілому.

Дмитро Деонисович є одним з небагатьох

порушників спокою в медико-біологічній науці, що є життєво необхідними для її розвитку, оскільки саме існування науки неможливо без переосмислення і перегляду теоретичних основ, постулатів, категорій. Порушники спокою як би відходять від конформізму буденності, роблять це сміливо, не боячись звинувачень у парадоксальності, висувають оригінальні гіпотези, створюють нові теорії і породжують нові проблеми. Д.Д. Зербіно є непримирним ворогом догматичного мислення в медичній науці, він є ініціатором численних дискусій, які стали справжньою школою майстерності для його учнів і послідовників.

Пропагований Дмитром Деонисовичем принцип спільної діяльності патологоанатомів і клініцистів є одним з факторів, що дозволив не тільки зберегти морально-етичні основи вітчизняної медицини, але і розвивати гуманістичні ідеї видатних вчених медиків минулого (М.І. Пирогова, М.Я. Мудрова, І.П. Павлова і багатьох інших). Дмитро Деонисович впроваджував і надалі активно пропагує клініко-анатомічні конференції, як основу співпраці лікарів-клініцистів та патологоанатомів. На його думку, робота патологоанатома повинна сприяти підвищенню кваліфікації лікарів усіх спеціальностей, служити насамперед інтересам хворих людей. Аутопсія, це лише початок дослідження, введення до дійсного наукового вивчення даного захворювання. Завдяки ініціативі Дмитра Деонисовича клініко-анатомічні конференції стали обов'язковою формою роботи лікувальних установ Львова та області.

Д.Д. Зербіно у своїх численних наукових статтях та виступах наголошує, що патолого-анатомічний розтин - це не тільки суто морфологічне дослідження, а й неодмінно клінічне, що лікар-патологоанатом повинен стати клінічним науковцем, клінічним патологом, одним з методів роботи якого є розтин трупа. Дмитро Деонисович підкреслює, що клініко-анатомічні конференції сприяють зростанню ролі прозектур і зародженню тенденції перетворення їх на центри теоретичної медичної думки лікарень, патологоанатомічні інститути. Клініко-анатомічні конференції - це якісно новий, синтетичний вид роботи лікарняного колективу,

що породжує принципово нові установки і для клініциста, і для патологоанатома.

Дмитру Деонисовичу вдається успішно поєднувати організаторську діяльність з фундаментальними науковими дослідженнями в галузі загальної патології і патологічної анатомії. Він об'єднав навколо себе цілу плеяду патологів та клініцистів, створивши відому в Україні та за її межами, наукову школу. На відміну від загальноприйнятих уявлень наукова школа Д.Д. Зербіно не обмежена групою учнів, зайнятих вивченням окремих наукових проблем, а відображає вплив Вчителя на розвиток патологічної анатомії в Україні. Формально його учнями вважаються 20 докторів і 59 кандидатів наук, більше 500 лікарів, які пройшли спеціалізацію на кафедрі і в прозектурі. Насправді дуже багато вчених і лікарів, які не працювали "під одним дахом" з Дмитро Деонисовичем, вважали і продовжують вважати себе його учнями.

Дмитро Деонисович - це чудовий педагог, основою його педагогічної майстерності є щоденна праця в науці і практичній медицині, його глибокі теоретичні пізнання, великий особистий досвід і здібності психолога, вихователя, оратора. На його думку, патологічна анатомія - одна з найважливіших дисциплін медичної освіти і її викладання має ґрунтуватися на розкритті саме біологічної сутності загальнопатологічних процесів.

Свої дослідження Д.Д. Зербіно присвячує не лише суто професійним проблемам. Як особистість різнобічна Дмитро Деонисович розглядає і багато інших явищ. Зокрема, роль науки в житті суспільства, феномен наукової школи і роль лідера в її створенні. Цьому присвячені дві його монографії - "Научная школа как феномен" (1994) і "Наукова школа: лідер і учні" (2001). У них розглядаються проблеми вченого і наукової школи; ролі лідера в становленні наукової школи (складових наукової творчості); зв'язок науки і влади; "народження і смерті" такої школи.

Й сьогодні Дмитро Деонисович - "за верстатом науки", з чим і вітають його учні, послідовники, співробітники.